

Täysistunto

Torstai 10.3.2016 klo 16.02—18.50

8. Lakialoite laiksi alkoholilain 14 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 4/2016 vp Eeva-Johanna Eloranta sd ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös asiakohdasta 9. Tässä on ensiksi edustaja Eloranta, ja sen jälkeen esittelee toisen lakiehdotuksen edustaja Myllykoski.

Keskustelu

18.26 Eeva-Johanna Eloranta sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pienpanimot tuottavat alle 3 prosenttia kaikesta oluttuotannosta Suomessa. Pienpanimoala on kuitenkin kasvava teollisuudenhaara. Vaikeina taloudellisina aikoina kaiken kotimaisen teollisuuden tukeminen lisää työllisyyttä ja tuo mukanaan kasvavaa toiveikkuutta. Suomessa pienpanimoiden koko vaihtelee yhden henkilön työllistävistä mikroyrityksistä aina kymmeniä työntekijöitä työllistäviin pienyrityksiin. Suomessa toimii tällä hetkellä 60 pienpanimoa. Näistä noin 60 prosenttia tuottaa vuodessa alle 200 000 litraa olutta. Pienpanimot ovat kuitenkin tärkeä osa alueidensa paikallista pienyrittäjyyttä, ja niillä on usein tärkeä merkitys alueelle myös matkailullisesti. Siksi pienpanimoiden toimintaa on tuettava.

Mietojen, enintään 4,7 prosentin alkoholijuomien suoramyynnin salliminen pienpanimoille ei aiheuttaisi myöskään sosiaalisia tai terveydellisiä ongelmia vaan ohjaisi pieneltä osaltaan kulutusta kalliimpiin ja erikoisempiin suomalaisiin oluisiin sekä vahvistaisi paikallista pienyritystoimintaa. Ulosmyynti suoraan panimoilta esimerkiksi erilaisten vierailijaryhmien tekemien tutustumiskäyntien yhteydessä korostaisi ja vahvistaisi paikallisuutta ja helpottaisi yrittäjyyttä. Enintään 4,7 prosentin mietojen alkoholijuomien suoramyynnin salliminen pienpanimoille olisi järkevä helpotus, jolla ei olisi negatiivisia kansanterveys- tai kilpailuvaikutuksia, sillä usein nämä juomat liittyvät olutharrastukseen eivätkä niinkään ongelmakäyttöön.

Pienpanimoiden oluen suoramyynti on tällä hetkellä turhan hankalaa. Tällä hetkellä näiden alle 4,7 prosenttia alkoholia sisältävien juomien suoramyynti pienpanimoista on mahdollista ainoastaan perustamalla panimon yhteyteen elintarvikekioski, joka täyttää kaikki aluehallintoviraston elintarvikekioskeille asettamat vaatimukset. Kioskissa pitää olla valikoimassa määrätty määrä elintarvikkeita kattavasti eri tuoteryhmistä. Alkoholin myynti ei myöskään saa olla kioskissa määräävässä asemassa kokonaisymyynnistä. Tällä hetkellä kioskiluvalla omia juomiaan myyvien pienpanimoiden alkoholimyynti on kuitenkin helposti yli puolet kokonaisymyynnistä, sillä yhdenkään pienpanimon varsinaiseen strategiaan ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2016 vp

kuulu elintarvikkeiden myynti. Asiasta on tullut pienpanimoille myös huomautuksia aluehallintovirastolta. Järjestely on hankala sekä teennäinen ja aiheuttaa kiusauksia säädösten kiertoon. Lupamenettely on hankala myös siinä mielessä, että kaikille alueille ei enää lupia myönnetä, sillä aluehallintovirasto katsoo, että joillakin alueilla on jo riittävästi näitä elintarvikekioskeja. Näin ollen pienpanimo ei aina lupaa kioskilleen edes saa.

Toinen vaihtoehto pienpanimoille on oluen myyminen jonkun paikallisen kaupan kautta. Tässä mallissa asiakas hakee juomansa panimolta tai ne toimitetaan hänelle suoraan. Panimo tekee siis kaksi laskua. Toisessa se laskuttaa asiakasta paikallisen kauppiaan nimissä niin, että rahat kulkevat kauppiaan tilille, ja toisessa se laskuttaa kauppiasta pienemmällä summalla. Tämä on viranomaisten ehdotus toimintamalliksi, kun olemassa oleva laki ei suoramyyntiä salli. Menettely on kuitenkin hankala ja teennäinen eikä mahdollista tuotteiden suoramyyntiä panimovierailijoille.

Tässä lakialoitteessa ehdotetaan, että alkoholilain 14 §:ää voitaisiin muuttaa siten, että käymisteitse valmistetun enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävän alkoholijuoman vähittäismyyntiä saa alkoholiyhtiön lisäksi harjoittaa se, jolle lupaviranomainen on myöntänyt tätä koskevan vähittäismyyntiluvan, sekä lupaviranomaisen luvalla alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 9 §:n tarkoittama yritys elikkä nimenomaan tämä pienpanimo itse valmistamiensa tuotteiden osalta. Myös vähittäiskaupan edunajaja Päivittäistavarakauppa-yhdistys puoltaa myynnin sallimista pienpanimoille. Kuitenkaan suoramyynnin ulottaminen yli 4,7 prosentin alkoholijuomiin, niin kuin tässä seuraavaksi käsitellyssä aloitteessa, ei sen sijaan liene viranomaisten mielestä perusteltua, koska näin ollen heidän mukaansa pitäisi oikeus sallia myös muille eurooppalaisille yli 4,7 prosentin oluile. Toimenpiteellä syrjittäisiin muista jäsenvaltioista peräisin olevia tuottajia, jotka pääsevät Suomen markkinoille vain Alkon kautta, ja samalla ratkaisu olisi ilmeisesti ristiriidassa Alkon monopoliaseman kanssa. Sen vuoksi tässä aloitteessa on rajattu tämä suoramyyn-ti koskemaan näitä alle 4,7 prosentin oluita.

Alkoholilain kokonaisuudistus on ilmeisesti tulossa eduskuntaan lähiaikoina, ja sen tarkoitus on tietenkin lisätä lainsäädännön ja valvonnan mahdollisuuksia estää alkoholihaittoja sekä kehittää paikallisia mahdollisuuksia vaikuttaa elinympäristön turvallisuuteen ja häiriöttömyyteen. Toivon, että pienpanimoiden tukeminen sallimalla tämä edellä mainittu suoramyyn-ti tulisi osaksi tätä alkoholilain kokonaisuudistusta. Näinä taloudellisesti haastavina aikoina meidän tulee tehdä kaikki voitavamme kotimaisen teollisuuden toimintaedellytysten parantamiseksi varsinkin, kun sillä ei tässä tapauksessa voida katsoa olevan haitallisia sosiaalisia tai terveydellisiä vaikutuksia, vaikka panimoteollisuudesta kyse onkin.

18.31 **Jari Myllykoski vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Otan kiinni heti ennen esittelyä siitä, millä lailla tämä voisi olla ristiriitainen tämän 4,7:n kanssa, kun tässä omassa lakialoitteessani viime kaudelta, joka oli jokaisen, lähes jokaisen, eduskuntaryhmän edustajan allekirjoittama, ei todellakaan ole ristiriitaa sen suhteen, mikä on se prosenttimäärä siihen nähden, mikä on EU-lainsäädännön tai Alkon monopolin kannalta merkittävää. Kysymys on siitä, että me voimme myydä ja edistää täällä meidän omaa tuotantoamme ja sitä kautta me emme estä ulkomaisten toimijoiden täällä harjoittamaa toimintaa. Näillä kahdella esitetyllä lakialoitteella ei estetä sitä, etteikö irlantilainen taikka belgialainen pienpanimotoimija voisi tulla Suomeen ja ruveta tekemään täällä olutta ja myymään sieltä omalta panimoltaan näitä tuotteita. Minä en näe tässä semmoista ristiriitaa, että tämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2016 vp

olisi jotenkin hankala asia, joka murtaisi Alkon monopolia. Jokainen yrittäjä on tähän maahan varmasti tullut. Edellisellä hallituskaudella, tällä hallituskaudella varmasti hallituspuolueet ovat sitä mieltä, että me haluamme tähän maahan investointeja. Ja kyllä me voimme odottaa — että tervetuloa tähän maahan, belgialaiset oluenpanijat, jotka voivat sitten omia panimotuotteitaan myydä sieltä omasta paikastaan. Se on ihan fine, eikä meillä tule siinä mielessä EU-lainsäädännön kanssa mitään probleemia.

Mutta se, miksi olen omaan lakialoitteeseeni nostanut tämän prosentin 9,5:een, liittyy siihen, että makunautintojen ja olutharrastajien piireissä on erityisen tärkeää se, että kun halutaan hyviä oluita, niin halutaan hyviä oluita. Ja kuten edellä kuulumme, niin en usko myöskään, että kukaan suurkuluttaja tulee konttaamaan pienpanimon ovelle saadakseen krapularyypyn. Kyllä he ovat ihmisiä, jotka haluavat nauttia hyvästä oluesta. Meidän on muistettava, että tämä on täysin kotimaista tällä hetkellä, siis viljapohjaltaan. Mallasohrapelloilta kuluttajien osalta työllisyysvaikutus on noin 30 000 henkeä. Ja hieman vastoin kuin tuossa edellä esitettiin, niin tällä hetkellä vuoden 2014 tilaston mukaan pienpanimot tuottavat 3,4 prosenttia kaikesta myydystä oluesta, mutta työntekijöistä alalla on 10 prosenttia — ja nämä ovat kotimaisissa yrityksissä, ja sitä kautta tällä on erittäin suuri merkitys alkutuotannon ja sitten teollisuuden osalta työntekijöiden työllisyyden kannalta. Emme kai me voi vastaväittää, etteikö tilanne olisi se, että jos me isojen täysin ulkomaalaisten yritysten osalta tuotamme olutta, niin emmekö me voisi olla vähän itsekkäitä ja tuottaa tätä ihan kotimaista ja lisätä työllisyyttä ja turvata sitä kautta myös alkutuotannon mahdollisuudet: puhdasta, tuoretta viljaa ja siitä tehtyä olutta ja koko ketju täällä kansallisesti.

Tällä on erittäin suuri mahdollisuus myös matkailullisesti, ja toivonkin hartaasti, että kun alkoholilainsäädännön kokonaisuudistus tulee eduskuntaan, niin sitä ei käsitellä vain sosiaali- ja terveystalokunnassa, vaan huomioidaan paitsi se, että alkoholi on meidän arkipäivää, niin myös se, että sillä on vaikutuksia myös talousvaliokunnan näkökulmasta, missä on matkailu-, kilpailu-, kuluttajanäkemykset, sekä se, että maa- ja metsätaloustalokunta, joka vastaa isosta osasta kymmeniätuhansia hehtaareja peltoa, mitä on tässä meidän alkoholin valmistuksen alkupään ketjussa, on siellä mukana.

Viime viikolla keskustelimme edustaja Kaikkosen tuomasta lakialoitteesta, siitä, kuinka alkoholia nautitaan julkisissa tilaisuuksissa. Oli ilahduttavaa näin satakuntalaisena todeta, että siinä vaiheessa keskusteltiin erityisesti siitä, että on mahdollista, että Pori Jazzeilla ja Järvenpäässä voitaisiin edelleen järjestäjien ja poliisin yhteisellä sopimuksella päättää siitä, kuinka alkoholia nautitaan. Meidän alkoholipoliittinen keskustelu pitää avata rehellisemmin. Meidän ei pidä luoda mahdollisuuksia ryypätä, mutta meidän pitää luoda mahdollisuuksia nauttia.

Arvoisa puhemies! Pienpanimoiden ulosmyyntioikeuden salliminen vähentäisi turhaa byrokratiaa, eikä muutoksella olisi sosiaalisesti tai kansanterveydellisesti negatiivisia vaikutuksia. Erikoisluiden harrastus on verrannollista viiniharrastukseen, ja siksi pienpanimoiden tuotteet eivät johda alkoholin ongelmakäyttämiseen.

18.38 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Alkoholipolitiikkahan on asia, joka herättää usein tunteita, ja joskus tuntuu, että siitä on ehkä vaikea keskustella sivistyneesti, mutta onneksi tällä kertaa siitä ei ole huolta: kun me olemme vain edustaja Myllykosken kanssa yhdessä täällä salissa, niin keskustelun taso säilynee sivistyneenä.

Minä tervehdin ilolla näitä aloitteita. Minun mielestäni olisi tosi tärkeää, että pienpanimoille saataisiin ulosmyyntioikeus. Tässä edellä tulivat jo esille ne näkökulmat hyvin vah-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2016 vp

vasti. Me tiedämme, että vaikka alkoholi aiheuttaa paljon erilaisia sosiaali- ja terveysongelmia, niin nämä erikoisluet eivät ehken ole se tuoteryhmä, joka niitä paljon aiheuttaa, koska kyse on nimenomaan olutharrastelijoitten suosimista tuotteista, jotka ovat hinnaltaankin kalliimpia kuin se peruskeskiolut, jota yleensä enemmän humaltumistarkoituksella käytetään.

Sitten toisaalta me tiedämme, että matkailullisesti pienpanimoilla on erittäin suuri potentiaali, ja sen takia tämä ulosmyyntioikeus olisi heille erityisen tärkeää, niin että siihen ympärille voitaisiin luoda erilaisia matkailupalveluita ja tuotteita. On kohtuutonta, että nyt nämä pienpanimot, jotka ulosmyyntiä harrastavat, joutuvat usein tekemään sen kiertoteitse ja vähän vippaskonstilla kehittämällä olosuhteet sellaisiksi, että elintarvikemyyntiä pitää olla siitä kioskista yli puolet. Se tavallaan tehdään hyvin keinotekoisesti, kehitellään keinoja, miten se raja ylitetään, ja se ei ole järkevää politiikkaa, että me luomme lakeja, jotka sitten aiheuttavat sitä, että mietitään, miten niitä saataisiin kierrettyä.

Kuten tässä tuli esille, niin myös työllisyyden näkökulmasta pienpanimoiden työllisyysmerkitys suhteessa siihen, kuinka paljon ne tuottavat, on huomattavasti suurempi. Sen takia näen kyllä, että nyt kun pienpanimoita on paljon syntynyt ja syntyy koko aika lisää, niin meidän pitäisi miettiä, miten me mahdollistamme sen, että niitten liiketoiminta on sitten myös kestävämpää, ja se, että he pystyvät itse myymään ulos tuotteita, on siinä yksi keino.

Mitä tähän prosenttiin tulee, niin se on kyllä ihan totta, että usein nämä erikoisluet ovat vahvempia kuin 4,7 prosenttia, ja siinä mielessä pitäisin järkevänä, että rajaa ei laiteta tähän 4,7:ään, vaan ehkä se 9,5 tai joku siinä suunnassa voisi olla se raja, että silloin päästään niihin prosentteihin, mitä usein näillä pienpanimoiden tuottamilla erikoisoluilla on, koska myös olutharrastajien näkökulmasta se maku syntyy sitten siellä.

Mutta kaiken kaikkiaan, nyt kun me tiedämme, että alkoholilaki on tulossa tänne meille käsittelyyn, niin minä toivoisin, että siinä todella huomioitaisiin muutkin näkökulmat kuin ihan pelkästään sosiaali- ja terveysnäkökulma, vaikka totta kai se on ehkä koko lain osalta se kaikkein oleellisin. Mutta ei estetä tämmöistä uuden yrittäjätoiminnan syntymistä, ei estetä sitä, että me voisimme pienpanimoiden avulla työllistää yhä enemmän ihmisiä, ja ei estetä myöskään sitä, että kuluttajilla on paremmin mahdollisuus saada laadukasta kotimaista lähiolutta.

18.42 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Koetan kiteyttää 2 minuuttiin. Saatataa olla, että ihan en siihen pysty, mutta sitten vielä varaan kerran.

Nyt täytyy sanoa, että tämä on hyvä keskustelu siinä mielessä — vaikka vähän suppealla väellä tätä keskustelua tässä käydäänkin — että on todella tärkeitä, että me voimme nähdä, mitä on se matkailullinen ja koko elinkeinopolitiikka, mitä tämä eduskunta voisi sitten kokonaisuudistuksen osalta tehdä. On tärkeitä nähdä se, miksi pienpanimolla, jolla on kioskiki, täytyy olla oma ovi. Se ei ole lainsäädännössä, se on vain jonkun virkamiehen tekemä ratkaisu siitä, että et voi käydä ostamassa pienpanimotuotteita — jos on perustettu kioskiki, niin sinne pitää olla oma sisäänkäynti. Et sinä voi mennä varaston kautta, et sinä voi mennä ravintolan kautta, sinne pitää olla oma sisäänkäynti. Kyllä se kiinteistötiloissa on täysin mahdotonta. Meillä on hallitsematonta byrokratiaa koko tässä järjestelmässä.

Olisikin tärkeää nähdä, että meidän alkoholikulttuuri lähtisi siihen suuntaan, että me helpotamme sitä tilannetta, että meiltä on nyt kadonnut esimerkiksi palvelusektorin työpaikkoja ravintoloista niin paljon. Vaikka tässä sosialidemokraatit paheksuvatkin hallitusta siitä, että ollaan alentamassa alkoholin verotusta, niin minun täytyy vasemmistolaisena sa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2016 vp

noa, että minä symppaan hallitusta tässä kohtaa ja olisin kyllä valmis ravintola-alvin hintaa laskemaan, jotta me voisimme ohjata kulutusta: ei valvottuihin olosuhteisiin vaan sinne, missä on palvelua, missä voidaan nauttia sen ruuan kanssa alkoholia eli viiniä.

18.44 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä lisätä yhden asian, jonka äskeisessä puheenvuorossani unohdin sanoa. Tämä edustaja Myllykosken esitys siitä, että tämä lakialoite olisi syytä lähettää myös muihin valiokuntiin kuin pelkkään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, on minun mielestäni tosi tärkeä nimenomaan siksi, että siinä tulisi huomioiduksi sitten myös muut aspektit, mitkä liittyvät siihen alkoholilakiin, liittyen nimenomaan esimerkiksi tähän pienyrittäjien toimintaan ja siihen matkailulliseen potentiaaliin, mitä tämä ulosmyynti mahdollistaisi — ja miksei myös sinne maa- ja metsätalousvaliokuntaan siihen nähden, miten se vaikuttaa meidän viljelyyn ja niihin aloihin. Itse asiassa, jos me mietimme tätä olutta, niin humalan viljelyhän on asia, mikä varmasti tulee entistä ajankohtaisemmaksi, kun näitä pienpanimoita tulee enempi ja heillä olisi tarvetta ja halua käyttää kotimaista humalaa ja sitä on tosi heikosti saatavilla. Että tähän liittyy myös muita näkökulmia kuin pelkkä sosiaali- ja terveystoiminnallinen näkökulma.

18.45 Jari Myllykoski vas: Aivan lopuksi, rouva puhemies: toivottavasti media ei ole hereillä ja sano, että edustaja Mikkonen haluaa viljellä humalaa suomalaisen kansan keskuuteen.

Oli hyvä ottaa esille myös tämä, mutta erityisen tärkeätä on se, että tässä omassa lakialoitteessani en millään tavalla väheksy alkoholin haittoja. Me emme pääse niistä mihinkään. Me maksamme siitä aivan hirvittävän hinnan. Kysymys on vain siitä, että me voisimme muuttaa alkoholikulttuuria, jotta voitaisiin välttyä näiltä haitoilta mutta samalla edistää suomalaista elinkeinoelämää ja työllisyyttä. Mennään käsi kädessä parempaan alkoholikulttuuriin, annetaan mahdollisuus paremmalle käyttäytymiselle ja toiminnalle, mikä tarkoittaa sitä, että meidän alkutuotanto, yritykset, työntekijät, jotka saavat palkan siitä, voisivat toimia tässä meidän omassa kehityksessämme niin, että se on meille kaikille hyväksi. Ja tunnustetaan aina: jokainen juotu litra — on aivan murheellista, kun siitä tulee liikakäyttöä.

Kiitän niistä kommentteista omalta osaltani, joita tämä käsittely on tänään saanut. Ja erityisesti rouva puhemiehelle kiitos siitä, että yhdistitte nämä kaksi asiaa, jotka olivat prosentuaalisesti erilaisia mutta kuitenkin samanlaisia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.